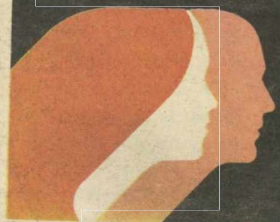

Ε

ΕΘΝΟΣ
ΤΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Αριθ. φύλ. 194 • Δρχ. 40
29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1986

Κυρώσεις σε αστυνομικούς για την Ιατροπούλου

ΕΝΗΜΕΡΩΘΗΚΕ Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ — σελ. 2

Αποκλειστική συνέντευξη — SOS από τον ΑΡΣΕΝΗ

Η οικονομία σε κίνδυνο Πώς θα σωθεί η Αλλαγή

ΓΙΑΤΙ ΠΑΜΕ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΤΟΝ κώδωνα του κινδύνου για την οικονομία κρούει ο ανεξάρτητος βουλευτής και πρώην υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γεράσιμος Αρσένης.

Σε βαρυσήμαντη αποκλειστική του συνέντευξη στο «Εθνος της Κυριακής», καλεί την κυβέρνηση να επαναξιολογήσει τα οικονομικά μέτρα «πριν εξαντληθούν και τα τελευταία περιθώρια ελιγμών».

«Κλούβιο αβγό»

Ο κ. ΑΡΣΕΝΗΣ, διεθνής προσωπικότητα και γνώστης των οικονομικών πραγμάτων της χώρας, επισημαίνει στη συνέντευξη αυτή τα πέντε «μοιραία λάθη» τον τελευταίο χρόνο στον οικονομικό τομέα και τονίζει χαρακτηριστικά ότι με τα μέτρα του Οκτωβρίου η κυβέρνηση «κλωσάει κλούβιο αβγό».

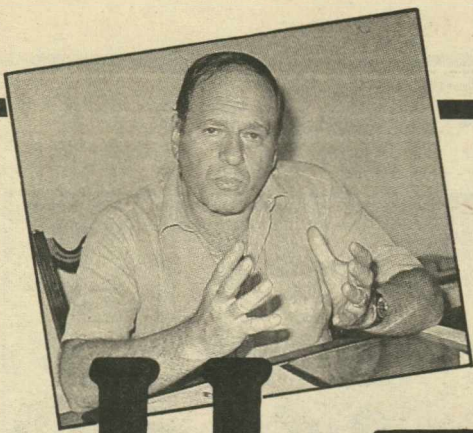
Τα μέτρα, σημειώνει κατηγορηματικά, «δεν μας βγάλουν από το αδιέξοδο», αλλά, αντίθετα, οδηγούν στο βάθεμα της κρίσης. Και προτείνει αλλαγή της πολιτικής, όσο υπάρχουν ακόμα περιθώρια, γιατί, στην αντίθετη περίπτωση, έρχε-

Συνέχεια στη σελ. 4

Σελ. 23,24,25

Ολυμπιακή: Τώρα τι γίνεται;

ΒΑΡΥΣΗΜΑΝΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΤΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΑΡΣΕΝΗ

ΑΠΟΚΛ

Η πολιτική του...

ΓΙΑΤΙ

απειλείται

με

κατάρρευση

η Ελληνική

Οικονομία

— Κύριε Αρσένη, είναι γνωστό ότι είσατε από την αρχή αντίθετος στα οικονομικά μέτρα του Οκτωβρίου '85. Τώρα οκτώ μήνες αργότερα πως εκτιμάτε τη σημερινή κατάσταση;

• Τα επίσημα στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα πρόσφατα επιβεβαιώνουν τις δυσμενείς προβλέψεις που έκανα το Νοέμβριο του '85. Αν μάλιστα δεν είχαμε τις ευνοϊκές, αλλά απρόσμενες, επιπτώσεις από την πτώση της τιμής του δολαρίου και του πετρελαίου η κατάσταση θα ήταν απελπιστική. Πρέπει να πω ότι οι εξελίξεις αυτές, δεν με χαροποιούν. Φοβάμαι ότι μπαίνουν σε έναν μονόδρομο που — αν δεν αλλάξουμε πολιτική — θα μας οδηγήσει στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Μερικοί μπορεί να το επιθυμούν, κάποιοι μπορεί να το επιδιώκουν, αλλά ο Ελληνικός λαός δεν αποδέχεται αυτή την επιλογή. Θέλω να προσεγγίσω το πρόβλημα εποικοδομητικά και να συμβάλω σε μια αποδοτική επαναξιολόγηση των οικονομικών μέτρων που, κατά τη γνώμη μου οφείλει να κάνει η Κυβέρνηση αμέσως πριν εξαντληθούν και τα τελευταία περιθώρια ελιγμών.

— Μπορείτε να μας πείτε πιο συγκεκριμένα ποια στοιχεία στηρίζουν την άποψή σας;

• Με λίγες λέξεις, οι στόχοι δεν υλοποιούνται ενώ το οικονομικό και κοινωνικό κόστος του προγράμματος είναι δυσβάστακτο.

Πού πάμε

Ας θυμηθούμε ότι οι στόχοι του προγράμματος για το 1986 ήταν:

1. Μείωση του ελλείμματος του Δημόσιου Τομέα (κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν — ΑΕΠ).
2. Περιορισμός της αύξησης της νομισματικής κυκλοφορίας στο 17%.
3. Μείωση του εξωτερικού ελλείμματος (ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) στο \$ 1,7 δισεκατομμύριο.
4. Μείωση του ρυθμού πληθωρισμού μεταξύ Δεκ. '85 και Δεκ. '86 στο 16%.

Ας δούμε τώρα αναλυτικά πού βρισκόμαστε. Ακόμα και οι πιο συντηρητικές εκτιμήσεις, δείχνουν ότι η υπέρβαση στο έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού θα είναι της τάξης των 200 δισ. δρχ.

Το μισό περίπου αυτής της υπέρβασης μπορεί να αντισταθμιστεί από την πρόσθετη de facto ρολογία καυσίμων που προκύπτει από το γεγονός ότι η εσωτερική τιμή δεν ακολουθεί την πτώση της διεθνούς τιμής των καυσίμων. Δεν υπάρχουν στοιχεία για τα ελλείμματα των Δημο-

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΛΥΝΕΙ

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ μετά από την απομάκρυνσή του από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ο αρχιτέκτονας της οικονομικής πολιτικής της χώρας στην πρώτη τετραετία, ο Γεράσιμος Αρσένης, μιλάει σήμερα για πρώτη φορά και επικρίνει ανοιχτά την κυβέρνηση για τη νέα της πολιτική η οποία όχι μόνο δεν οδηγεί πουθενά αλλά αποτελεί και εγκατάλειψη της πολιτικής της Αλλαγής.

Ο κ. Αρσένης δέχτηκε ν' απαντήσει σε μια σειρά ερωτημάτων στο «Ε.Τ.Κ.» μετά από τις σαφείς ενδείξεις και τις έμμεσες ομολογίες κυβερνητικών εκπροσώπων σύμφωνα με τις οποίες οι στόχοι της πολιτικής που εξαγγέλθηκε τον παρελθόντα Οκτώβριο δεν εκπληρώνονται και ότι αντιμετωπίζεται η λήψη νέων μέτρων με βάση τις κατευθύνσεις των ισχυρών καπιταλιστικών παραγόντων της Δύσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Ο κ. Αρσένης αποτελεί μια αναμφισβήτητο διεθνώς κύρους προσωπικότητα και είναι αυτός που επέλεξε ο Ανδρέας Παπανδρέου για να εφαρμόσει την οικονομική πολιτική της Αλλαγής όταν το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε την εξουσία και μετά την «καμένη γη» που είχε εγκαταλείψει πίσω της η Ν. Δημοκρατία.

Όμως ξαφνικά πέρσι τον Ιούλιο ο κ. Αρσένης ετέθη εκτός κυβερνητικών ευθυνών, ενώ παράλληλα μεταβαλλόταν η οικονομική πολιτική της χώρας μετά από τρίμηνη μελέτη ομάδας οικονομολόγων που χαρακτηρίζονται ΕΟΚικοί και οπαδοί της μονεταριστικής πολιτικής. Ο κ. Αρσένης, παλιός φίλος του Ανδρέα Παπανδρέου, ζήτησε επανειλημμένα να συναντήσει τον Πρωθυπουργό χωρίς όμως αποτέλεσμα. Η τελευταία επαφή μαζί του ήταν πέρσι τον Ιούλιο όταν μετά τη θριαμβευτική νίκη του ΠΑΣΟΚ ο Αρσένης στο Υπουργικό κάλεσε τους υπουργούς να περιορίσουν τις δαπάνες των υπουργείων τους για ν' αναπληρωθούν οι απώλειες από τις επιπτώσεις στην οικονομική πολιτική των πολιτικών γεγονότων του πρώτου εξαμήνου του 1985.

Οχι στο ίδιο κρεβάτι

Χαρακτηριστική δε είναι η φράση του ότι «ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να κοιμάται στο ίδιο κρεβάτι με το κεφάλαιο». Αρχικά ως διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και αργότερα ως υπουργός Εθνικής

Οικονομίας ο κ. Αρσένης ανέλαβε να εφαρμόσει μια οικονομική πολιτική, που θα οδηγούσε μέσα από την αλλαγή των δομών στην ανάπτυξη.

Αυτή την πολιτική της ανάπτυξης, αντί των γνωστών δίχρονων προγραμμάτων λιτότητας και σταθεροποίησης, υπεραμύνθηκε και με έκθεσή του που συντάχθηκε με εντολή του ΟΗΕ μαζί με άλλους, διάσημους οικονομολόγους πριν από ένα μήνα στη γενική συνέλευση του ΟΗΕ.

Η έκθεση εγκρίθηκε πανηγυρικά και από τις σοσιαλιστικές αλλά και τις καπιταλιστικές χώρες και παρουσιάστηκε πριν δέκα μέρες ταυτόχρονα στο Λονδίνο, στην Ουάσιγκτον και στη Βαρσοβία. Από τον κ. Γερ. Αρσένη και το γενικό γραμματέα της Κοινοπολιτείας κ. Ραμφάλ στη βρετανική πρωτεύουσα. Από τον πρώην διοικητή της Διεθνούς Τράπεζας Ρόμπερτ Μακναμάρα και το Σουηδό καθηγητή κ. Ολίν στην αμερικανική πρωτεύουσα. Από τον Πολωνό ακαδημαϊκό και οικονομολόγο κ. Γαγέτσκα στη Βαρσοβία.

Ως γενικός εισηγητής ο κ. Αρσένης, στην έκθεση αυτή, αναλύει την εμπειρία των χωρών με ελλείμματα στο ισοζύγιο

ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα πέντε μοιραία λάθη και οι επιλογές της Κυβέρνησης

σιών Οργανισμών αλλά δεν υπάρχει αμοιβολία ότι και σ' αυτό το χώρο οι υπερβάσεις θα είναι σημαντικές. Ετσι ο πρώτος στόχος του προγράμματος δεν πρόκειται να υλοποιηθεί.

Σχετικά με τον δεύτερο στόχο, είναι πιο φανερό ότι είναι εξωπραγματικός.

Πράγματι, το νομισματοπιστωτικό πρόγραμμα δέχεται πιέσεις και γιατί οι δανειακές ανάγκες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, εξελίσσονται πολύ πιο πάνω από τις προβλέψεις και γιατί παρατηρείται σημαντική υστέρηση των ιδιωτικών καταθέσεων. Ετσι, στο πρώτο δίμηνο οι καταθέσεις μειώθηκαν κατά 3,3 δισ. δρχ. ενώ στο αντίστοιχο δίμηνο του 1985 είχαν αυξηθεί κατά 35,7 δισ. δρχ. Εάν η πιστωτική πολιτική κινηθεί μέσα στα πλαίσια των διαθεσίμων πόρων (καταθέσεων) θα δούμε το φθινόπωρο ασφυκτικές συνθήκες στην αγορά, τρομακτική αύξηση των πτωχεύσεων, ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και τέλος κατακόρυφη πτώση της παραγωγής και των πωλήσεων το 1987.

— Πιστεύετε ότι η αύξηση των επιτοκίων θα διορθώσει αυτή την κατάσταση;

• Αύξηση των επιτοκίων τώρα, θα 'ταν ασυγχώρητο λάθος. Θα 'ταν η χαριστική βολή. Δεν θα οδηγούσε σε αισθητή αύξηση των καταθέσεων ενώ θα τροφοδοτούσε τον στασιμοληθωρισμό. Αλλά ας μου επιτρέψετε, να πάω πίσω στους στόχους του προγράμματος.

Ο τρίτος και σίγουρα ο πιο σημαντικός στόχος ήταν η μείωση του εξωτερικού ελλείμματος στο 1,7 δισ. \$ Αλλά ήδη στο πρώτο τετράμηνο το έλλειμμα διαμορφώθηκε στο 1,3 \$. Εάν τώρα «διορθώσουμε» αυτό το ποσό κατά την πτώση της τιμής των καυσίμων — που δεν ήταν μέσα στο πρόγραμμα — καθώς και κατά τις «ετεροχρονισμένες» μεταφορές από την ΕΟΚ, το συγκριτικό έλλειμμα του πρώτου τετραμήνου ανεβαίνει στο 1,7 δισ. \$, δηλαδή στο ύψος που είχε

υπολογισθεί για όλο το έτος!

Κάτω από τις πιο ευνοϊκές υποθέσεις το εξωτερικό έλλειμμα το 1986 θα ανέλθει στα 2,4 δισ. \$. Αν σ' αυτό προσθέσουμε τις κυβερνητικές εκτιμήσεις για την επίπτωση των καυσίμων (950 εκ. \$) τότε το συγκριτικό έλλειμμα ανέρχεται περίπου 3,4 δισ. \$, δηλ. λίγο πιο πάνω από ό,τι ήταν το '85 (3,3 δισ. \$)! Φοβάμαι, ότι μόνο αυτή η εξέλιξη αποτελεί τελεσίδικη καταδίκη του προγράμματος.

Πληθωρισμός

Ας έλθουμε τώρα και στον τελευταίο στόχο του προγράμματος που αφορά τον πληθωρισμό.

Οι εξελίξεις μέχρι στιγμής δείχνουν πως ο στόχος του 16% είναι πιθανό να επιτευχθεί. Θα πρέπει, όμως, να πω ότι ο στόχος αυτός απλά επαναφέρει το ρυθμό πληθωρισμού στα επίπεδα που είχαμε το πρώτο εξάμηνο του '85. Πράγματι αν δεν είχαμε τα μέτρα του Οκτωβρίου και κάτω από ευνοϊκές επιδράσεις των τιμών του πετρελαίου ο πληθωρισμός το '85 θα είχε πέσει κάτω από το 16%. Επειτα αυτό που έχει σημασία για το νοικοκυριό είναι ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού (και όχι η διαφορά από Δεκέμβριο σε Δεκέμβριο). Και δυστυχώς ο ρυθμός αυτός είναι 24,5% και δεν προβλέπεται να πέσει κάτω από το 22% για ολόκληρο το έτος. Θα ήθελα να προσθέσω επίσης ότι ο πληθωρισμός θα ήταν ακόμη υψηλότερος αν τους τελευταίους μήνες δεν βοηθούσε και η συναλλαγματική πολιτική που φαίνεται να προσδιορίζεται από τις σχετικές εξελίξεις του κόστους εργασίας και όχι από τη διατήρηση της πραγματικής ισοτιμίας της δραχμής.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Την κρίση θα προλάβουν οι πολιτικές εξελίξεις

— Δηλαδή, εσείς εκτιμάτε ότι έχουμε συνολική αποτυχία στην υλοποίηση των στόχων;

• Φοβάμαι ότι τα στοιχεία δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία. Αλλά το πρόβλημα δεν είναι μόνο εδώ. Το σημαντικότερο, ίσως, είναι ότι η προσπάθεια επίτευξης αυτών των στόχων έχει ένα τεράστιο κοινωνικό και οικονομικό κόστος. Ας δούμε τι λένε τα στοιχεία:

Το 1986 θα έχουμε:

- Μείωση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων κατά 9% περίπου.
- Αύξηση της ανεργίας στο 10%.
- Μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 2-2,5%.

— Μείωση της συνολικής ζήτησης τουλάχιστον κατά 2% που σημαίνει στασιμότητα αν όχι μείωση του ΑΕΠ.

Ετσι λοιπόν έχουμε μέσα σε ένα χρόνο αύξηση του πληθωρισμού, κάμψη στο εθνικό εισόδημα, αύξηση της ανεργίας, διατήρηση του ελλείμματος στο εξωτερικό ισοζύγιο σχεδόν στα ίδια επίπεδα του 1985 και πάνω απ' όλα μείωση των επενδύσεων έναντι αύξησης κατά 3,5% το 1985.

Οι εξελίξεις αυτές, και πρέπει επιτέλους να το παραδεχτούμε, αντιστρέφουν μια πορεία που ξεκίνησε το 1982, το 1983, το 1984 και τους πρώτους μήνες του 1985.

Δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι το εθνικό προϊόν μειωνόταν κατά 0,2% το 1981 και 0,1% το 1982. Το 1983 αυξήθηκε κατά 0,4%, το 1984 κατά 3,0% και το 1985 κατά 2,3%.

Ο πληθωρισμός μειώθηκε σταδιακά από 24,5% το 1981 στο 20,9% το 1982, 20,2% το 1983, 18,4% το 1984 και όπως είπα αν δεν είχε αντιστραφεί η πορεία το καλοκαίρι του 1985 θα είχαμε πετύχει το στόχο μας του 16%.

Το έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο ήταν 2,4 δισ. εκ. \$ το 1981, 1,9 δισ. εκ. \$ το 1982, 1,9 δισ. εκ. \$ το 1983, 2,1 δισ. εκ. \$ το 1984.

ΕΙΣΤΙΚΗ**ΠΩΣ ΘΑ ΣΩΘΕΙ Η ΑΛΛΑΓΗ**

Κλούβιου Αβγού

ΤΗ ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ

εξωτερικών πληρωμών και διατυπώνει το συμπέρασμα ότι τα αυστηρά μέτρα λιτότητας έχουν σαν αποτέλεσμα να οδηγηθούν σε εκρηκτικές οικονομικές και πολιτικές καταστάσεις οι χώρες του Τρίτου Κόσμου. Ταυτόχρονα, είχε δηλώσει κατά την παρουσίαση της έκθεσης στο Λονδίνο ότι «συμβαίνει να εφαρμόσουμε στην Ελλάδα τώρα την πολιτική, την οποία καταδικάζουμε όταν εφαρμόζεται σε χώρες του Τρίτου Κόσμου».

Οι θέσεις του κ. Αρσένη στη σημερινή αποκλειστική συνέντευξη στο «Ε.τ.Κ.» αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς το έλλειμμα του ισοζυγίου πέρσι έφτασε στο εκρηκτικό επίπεδο των 3,3 δισ. δολ. και φέτος από το πρώτο 4μηνο πήδησε στα 1238 εκ. δολ., όταν η πρόβλεψη είναι ότι όλο το χρόνο θα διαμορφωθεί στο 1,6 δισ. δολ.

Η άποψη του πρώην υπουργού Εθνικής Οικονομίας για την οικονομία έρχεται λίγες μέρες μετά τις δηλώσεις του υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτη ότι αν τα στοιχεία που θα έχουμε για το ισοζύγιο δεν είναι καλά το Μάιο «θα κρούσουμε τον κώδωνα του κινδύνου».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΑΛΙΠΗΣ

ΟΙ ΔΥΤΙΚΟΙ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έρχεται

Το 1985 η φάση αυτή αντιστράφηκε λόγω της πολιτικής που ακολουθήθηκε μετά τον Ιούλιο. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο ρυθμός αύξησης του όγκου των εξαγωγών την περίοδο 1983 - 1985 ήταν 11,4%. Τέλος, η ανεργία μειώθηκε το 1985 στο 7,8% έναντι 8,1% το 1984. Πρέπει όμως να δούμε τι κρύβεται πίσω από τα νούμερα.

Αυθαιρεσίες

Μόνο τότε θα κάνουμε τις σωστές εκτιμήσεις και θα βγάλουμε τα σωστά συμπεράσματα. Είναι κρίμα που μέσα στη δίνη της πολιτικής διαμάχης, ο καθένας χρησιμοποιεί στοιχεία και νούμερα αυθαίρετα για να στηρίξει τη δική του επιχειρηματολογία. Μπορούμε πιστεύω όλοι να συμφωνήσουμε στα ίδια νούμερα και να προχωρήσουμε επιτέλους σε ανάλυση των οικονομικών εξελίξεων για μια χρήσιμη αξιολόγηση της πολιτικής.

— Λέγεται, ότι τα μέτρα του Οκτωβρίου, ήταν αναγκαία γιατί είχαν πέσει έξω στις προβλέψεις για το 1985.

● Δεν συμφωνώ μ' αυτή την άποψη. Πρώτα απ' όλα, όπως ήδη ανέφερα, το Εθνικό Προϊόν και ο πληθωρισμός εξελίχθηκαν σύμφωνα με τις προβλέψεις. Είχαμε παρεκκλίσεις στο εξωτερικό ισοζύγιο και στον Κρατικό Προϋπολογισμό που θα μπορούσαν εύκολα να αντιμετωπισθούν με «διορθωτικά» μέτρα, όπως άλλωστε είχα προτείνει. Αν παίρναμε τα μέτρα αυτά τον Ιούλιο του 1985 θα είχαμε πλησιάσει τους στόχους μας και σ' αυτούς τους τομείς.

Η σύγχυση που συνήθως γίνεται οφείλεται στο γεγονός ότι πολλοί συγκρίνουν τα αποτελέσματα για ολόκληρο το 1985 με τους στόχους της

Οικονομικής Πολιτικής που εξαγγέλθηκε το Νοέμβριο του 1984, ακολουθήθηκε μέχρι τον Ιούνιο του 1985 αλλά δεν αφέθηκε να ολοκληρωθεί.

Τα αποτελέσματα του 1985 δεν αντανakλούν μόνο την παλαιά οικονομική πολιτική αλλά έχουν επηρεασθεί και από τους εξής πρόσθετους παράγοντες, που αφορούν την αλλαγή στην Προεδρία της Δημοκρατίας, το προεκλογικό κλί-

μα, την κυβερνητική απραξία στο τρίμηνο Ιουλίου — Σεπτεμβρίου και τη νέα Οικονομική Πολιτική του Οκτωβρίου.

— Νομίζετε ότι οι δυσμενείς εξελίξεις που παρουσιάζετε οφείλονται σε κακές επιλογές της Κυβέρνησης;

● Η ερώτηση είναι δύσκολη και σύνθετη. Θα προσπαθήσω να απαντήσω όσο πιο απλά και σύντομα γίνεται. Θα περιοριστώ σε 5 βασικά

λάθη:

Το πρώτο και πιστεύω και μοιραίο λάθος, αφορούσε την αξιολόγηση των Οικονομικών εξελίξεων κυρίως στο εξωτερικό ισοζύγιο. Η απότομη αύξηση στο εξωτερικό ισοζύγιο που άρχισε να εμφανίζεται το πρώτο τρίμηνο του 1985 δεν οφείλετο σε ξαφνική μείωση της αντα-

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα

Πολιτική κλούβιου αβγού

Συνέχεια από την προηγούμενη σελίδα

γωνιστικότητας των προϊόντων μας ούτε σε υπερβάλλουσα αύξηση της κατανάλωσης. Αντίθετα, οφείλετο, σχεδόν αποκλειστικά, σε κερδοσκοπικές τάσεις στην αγορά συναλλάγματος. Ήταν, φυσικό, εξελίξεις στο πολιτικό επίπεδο όπως η αντικατάσταση του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο εκλογικός πυρετός και νύβηροι για αλλαγή στην Οικονομική Πολιτική, να οδηγήσουν σε παρακράτηση συναλλάγματος στο εξωτερικό και μείωση των συναλλαγματικών εισροών στη χώρα. Γι' αυτό άλλωστε ενώ ο όγκος των εξαγωγών αυξανόταν με ταχείς ρυθμούς το πρώτο εξάμηνο του 1985, οι συναλλαγματικές εισπράξεις υστερούσαν.

Αντ' οι κερδοσκοπικές τάσεις αντιστρέφονται όμως όταν αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στην αγορά. Και αυτό γίνεται όταν το πρόβλημα αντιμετωπίζεται με ψυχραιμία, μεθοδικότητα, εμμονή στο πρόγραμμα που έχει χαραχθεί για την αντιμετώπιση των βασικών διαρθρωτικών προβλημάτων και λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων, όπου αυτά χρειάζονται.

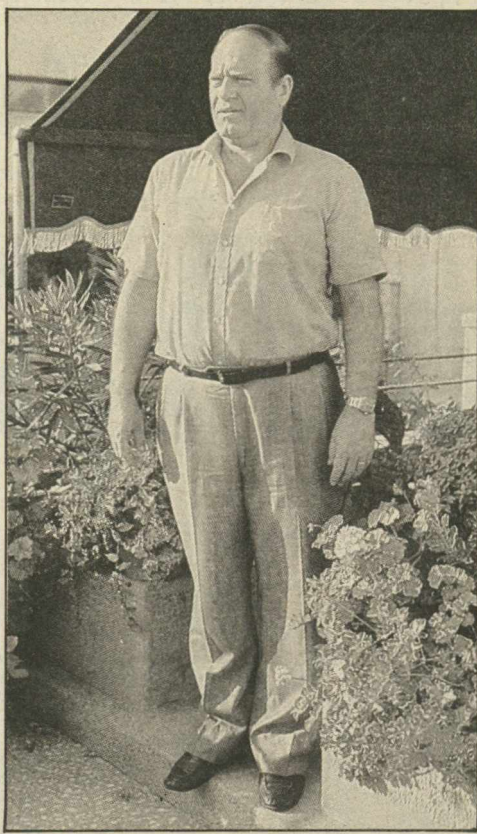
Η υποτίμηση

Εδώ βρίσκονται και το δεύτερο λάθος που έγινε. Το κυβερνητικό κενό το καλοκαίρι — φθινόπωρο του 1985, η φηολογία για υποτίμηση του νομίσματος, οι απότομες και αψυχολόγητες ανατιμήσεις στο Δημόσιο Τομέα, οι δηλώσεις του Διοικητή της Τράπεζας και τέλος η εμφάνιση του ίδιου του Πρωθυπουργού το Σεπτέμβριο στη Διεθνή Έκθεση Θεσ/νίκης κατάφεραν να πανικοβάλλουν την αγορά δραματοποιώντας τις οικονομικές εξελίξεις, με άμεσες επιπτώσεις, τη μείωση των καταθέσεων, την αποθεματοποίηση προϊόντων, τις εισαγωγές διαρκών αγαθών και αύξηση της κατανάλωσης. Δεν είναι τυχαίο ότι τον Οκτώβριο οι λιανικές πωλήσεις αυξήθηκαν κατά 36% έναντι 17% το Σεπτέμβριο ενώ ένα μήνα μετά τα μέτρα, οι καταθέσεις μειώθηκαν κατά 12,2 δισ. δρχ. Ετσι, αντιστράφηκαν οι πληθωριστικές προσδοκίες. Μέχρι τν Ιούλιο η αγορά είχε πεισθεί ότι ο πληθωρισμός κατεβαίνει σιγά σιγά σταθερά σύμφωνα με τους κυβερνητικούς στόχους. Μετά τον Ιούλιο μπήκαμε απότομα σε ένα φαύλο κύκλο πληθωριστικών προσδοκιών. Το έχω πει πολλές φορές ότι η Οικονομία πάνω από όλα είναι ψυχολογία. Τα ίδια τα μέτρα του Οκτωβρίου και ιδιαίτερα η απότομη υποτίμηση της δραχμής και οι περιορισμοί στις εισαγωγές που αύξησαν το κόστος των εισαγομένων προϊόντων παγίωσαν τις πληθωριστικές προσδοκίες με αποτέλεσμα μεγάλες ανατιμήσεις προϊόντων ακόμη και σε κλάδους χωρίς άμεση εξάρτηση από εισαγωγές.

Το τρίτο σημαντικό λάθος στην άσκηση πολιτικής ήταν ο απότομος περιορισμός της ζήτησης μέσω της μείωσης του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων και της δημοσιονομικής πολιτικής ενώ παράλληλα αυτό συνδυάστηκε με μείωση της ρευστότητας ακόμα και στον ιδιωτικό τομέα, αύξηση των επιτοκίων και του κόστους χρήματος καθώς και σημαντική αύξηση του κόστους των εισαγομένων πρώτων υλών και του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού. Η μείωση του κόστους εργασίας παρουσιάστηκε έτσι σαν η πανάκεια του προβλήματος του υψηλού κόστους παραγωγής. Όμως στην Οικονομία μας το εργατικό κόστος δεν είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση του συνολικού κόστους παραγωγής. Το χρηματοοικονομικό κόστος είναι εξίσου σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση του συνολικού κόστους.

Η πολιτική αυτή οδηγεί μαθηματικά σε στασιμότητα και μείωση της βιομηχανικής παραγωγής πράγμα άλλωστε που ήδη έγινε μαζί και με αύξηση τιμών — άρα σε στασιμότητα πληθωρισμού.

Το τέταρτο λάθος ήταν, ότι τα μέτρα αυτά «σταθεροποίησης» συνοδεύτηκαν από άκαιρες θεσμικές παρεμβάσεις όπως η απότομη φιλελευθεροποίηση του συστήματος καθορισμού τιμών και η απότομη αναπροσαρμογή των τιμών στις σημαντικότερες δημόσιες επιχειρήσεις. Οι απότομες αυτές μεταβολές επέτειναν τις πληθωριστικές προσδοκίες και την αβεβαιότητα του μισθωτού, του επαγγελματία και του βιοτέχνη, για τις μελλοντικές οικονομικές εξελίξεις.

Ο κ. Γεράσιμος Αρσένης στον κήπο του.

Τέλος, το πέμπτο και καθοριστικό λάθος ήταν ότι το κόστος της προσαρμογής έπεσε και εξακολουθεί να πέφτει άμεσα και μονόπλευρα στους μισθωτούς. Ετσι εντάθηκαν επικίνδυνα οι ταξικές αντιθέσεις πράγμα που οδήγησε σε αυταρχικά και απαράδεκτα μέτρα για την επιβολή της πολιτικής αυτής κυρίως στο συνδικαλιστικό κίνημα. Οι κοινωνικές αυτές αντιθέσεις θα ενταθούν στο άμεσο μέλλον καθώς ανακόπηκε βίαια η ανάκαμψη της οικονομίας. Και είναι ενδιαφέρον ότι και ο ίδιος ο ΣΕΒ που στην αρχή, κοντόφθαλμα, πρωτοστάτησε στην επικρότηση των μέτρων, πιστεύοντας ότι έτσι λύνονται προβλήματα στις εργασιακές σχέσεις, σήμερα βλέπει ότι η ύφεση στην αγορά, η στασιμότητα της οικονομικής δραστηριότητας, και η υπέρμετρη επιβάρυνση του μισθωτού χειροτερεύει τις προοπτικές βιομηχανικής ανάπτυξης.

Θα μπορούσα να αναφέρω κι άλλα κατά τη γνώμη μου σημαντικά λάθη όπως η σύναψη του ΕΟΚικού δανείου, αλλά θα περιοριστώ στα πέντε παραπάνω σημεία.

Και θα πρέπει να τονιστεί, επειδή τελευταία ακούστηκε και αυτό, ότι δηλαδή η Ελληνική Οικονομία δεν συμπεριφέρεται σύμφωνα με τους οικονομικούς κανόνες προκειμένου περί της αποτελεσματικότητας των «σταθεροποιητικών μέτρων», ότι οι οικονομικές εξελίξεις σήμερα στον τόπο μας είναι ακριβώς αυτές που περιμέναμε και που θα περίμενε κάποιος που έχει ασχοληθεί σοβαρά με το θέμα της οικονομικής πολιτικής και της ανάπτυξης.

Για να διασωθεί το όραμα της Αλλαγής στον τόπο μας, για να γίνει η ανάπτυξη πραγματικότητα, πρέπει να σοβαρευτούμε όλοι μας και να βγάλουμε τα σωστά συμπεράσματα από τις εξελίξεις, για το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουμε.

Πρέπει να πείσουμε την Κυβέρνηση, ότι με αυτά τα μέτρα «κλωσάει κλουβίον αβγόν». Τα μέτρα δεν μας βγάλουν από το αδιέξοδο. Αντίθετα, μας οδηγούν στη λήψη πρόσθετων μέτρων της διας αντίληψης και στο βάθεμα της κρίσης. Γι' αυτό άλλωστε έχω ζητήσει ανοικτό διάλογο για την εμπειρία της πρώτης τετραετίας. Από έναν τέτοιο διάλογο θα βγαίναμε όλοι πιο ενημερωμένοι, πιο ώριμοι και πιο υπεύθυνοι. Θα κέρδιζε η Δημοκρατία.

Πολιτική βούληση

— Υπήρχε λοιπόν κατά τη γνώμη σας εναλλακτική λύση στην πολιτική που ακολουθήθηκε;

● Απ' όσα είπα μέχρι τώρα, όχι μόνο υπήρχε εναλλακτική λύση τον Ιούλιο του 1985 αλλά υπάρχουν ακόμα και τώρα σημαντικά περιθώρια για αλλαγή πολιτικής και βελτίωση των οικονομικών εξελίξεων. Αυτό όμως προϋποθέτει πάνω απ' όλα πολιτική βούληση.

Στη συνέντευξη Τύπου, που έδωσα πριν από μερικούς μήνες είχα αναπτύξει διεξοδικά την εναλλακτική πρόταση που ήταν δυνατό να εφαρμοσθεί τον Ιούλιο του 1985. Η πρόταση αυτή είχε συζητηθεί με μέλη του ΕΣΑΠ και είχε γίνει καταρχήν αποδεκτή. Προέβλεπε σε γενικές γραμμές και μέσα στα πλαίσια του στόχου του 5ετούς προγράμματος, χορήγηση της ΑΤΑ με βάση έναν προβλεπόμενο πληθωρισμό αλλά και δέσμευση τόσο του ιδιωτικού όσο και του Δημοσίου τομέα μέσα στο ΕΣΑΠ για την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθούσαν ώστε να πετύχει ο στόχος της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών. Στη διεθνή πρακτική, εισοδηματική πολιτική και πολιτική τιμών πάνε μαζί. Δεν μπορείς να παγώνεις την αγορά εργασίας και να απελευθερώνεις, απότομα, τις αγορές αγαθών, κάτω από τις σημερινές ολιγοπωλιακές συνθήκες.

Προέβλεπε ακόμα μείωση του χρηματοοικονομικού κόστους που είναι δυσβάσταχτο για πολλές επιχειρήσεις, ρεαλιστική διολίσθηση της δραχμής

και όχι απότομη υποτίμηση, και πάνω απ' όλα στήριξη του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων με καλύτερη ίσως κατανομή τους και προσεκτική αξιολόγηση.

— Αυτές οι προτάσεις είναι ακόμα εφικτές σήμερα;

● Πιστεύω ότι σήμερα, ιδιαίτερα μετά τη σύναψη του ΕΟΚικού δανείου, τα περιθώρια ελιγμών έχουν στενέψει σημαντικά. Όμως ακόμα και σήμερα μπορεί να επανεκτιμηθεί το νομισματοπιστωτικό πρόγραμμα σε ρεαλιστική βάση, να καταργηθούν οι χρηματοοικονομικοί περιορισμοί στις εισαγωγές, που αυξάνουν το κόστος χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα στον περιορισμό τους, να συζητηθεί με καινούριο πνεύμα συνεργασίας η εισοδηματική πολιτική στο ΕΣΑΠ πλάι πλάι με την τιμολογιακή πολιτική που ασκείται από Δημόσιες επιχειρήσεις, από τον ιδιωτικό τομέα καθώς και με τη φορολογική πολιτική.

Τέλος, να προχωρήσει ξανά το πρόγραμμα επενδύσεων στο Δημόσιο και κοινωνικό τομέα. Αυτό μαζί με τις εξαγωγές μπορεί να αποτελέσουν τους κύριους μοχλούς για την ανάκαμψη της οικονομίας που μόνο αυτή θα συμπαρασύρει και τον ιδιωτικό τομέα σε νέες επενδυτικές δραστηριότητες. Γιατί είναι ουτοπία να περιμένει κανείς ότι θα υπάρξει αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων εγχώριων και ξένων, όταν όλη η οικονομία έχει, όπως λέμε, «βουλιάξει».

Η διέξοδος

Τέλος, και αυτό είναι το πιο σημαντικό, πρέπει αφού πρώτα αξιολογηθεί σωστά η εμπειρία από την εφαρμογή του πρώτου 5ετούς προγράμματος στο διάστημα που πέρασε, να προχωρήσουμε αποφασιστικά, μεθοδικά και προγραμματισμένα στη σταδιακή επίλυση των διαρθρωτικών προβλημάτων της οικονομίας. Το πρόβλημα της Ελληνικής Οικονομίας είναι η υπανάπτυξη, και η υπανάπτυξη δεν αντιμετωπίζεται με ετήσια και διχρόνια προγράμματα σταθεροποίησης μέσα από τον περιορισμό της ζήτησης και του εισοδήματος. Ξεπερνιέται μόνο μέσα από προγραμματισμένες και συντονισμένες παρεμβάσεις σε θεσμικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Θέλω να τονίσω ότι, η εναλλακτική που προτείνω δεν είναι πολιτική παροχών. Ο δρόμος της ανάπτυξης είναι δρόμος λιτός. Όμως, οι προσπάθειες και οι θυσίες μοιράζονται δίκαια, οι πόροι που εξοικονομούνται πάνε σε επενδύσεις, όχι στην κερδοσκοπία, και τα αποτελέσματα της ανάπτυξης μοιράζονται δίκαια, ανάμεσα σ' αυτούς που μόχθησαν.

— Πριν όμως προχωρήσουμε κ. Αρσένη στα θέματα της ανάπτυξης που σας απασχολούν ιδιαίτερα, δεν νομίζετε ότι μια ανάκαμψη της οικονομίας θα δημιουργούσε σήμερα ακόμα μεγαλύτερα προβλήματα δανεισμού;

● Κοιτάτε, εδώ γίνεται σύγχυση πολλών εννοιών. Το θέλουμε ή όχι, η Ελλάδα θα εξακολουθήσει για πολλά χρόνια να έχει ελλείμματα στο εξωτερικό ισοζύγιο και άρα να δανείζεται από το εξωτερικό. Και αυτό όχι μόνο γιατί είναι μια χώρα που αναπτύσσεται και άρα χρειάζεται αναγκαστικά εισαγωγή κεφαλαίου και πόρων από το εξωτερικό, αλλά και γιατί οι παραδοσιακές πηγές συναλλαγματικών εισροών (μεταναστευτικό και ναυτιλιακό συνάλλαγμα) σιγά σιγά στερεώνουν. Στηρίζαμε για δεκαετίες την ανάπτυξη μας στην εισροή αυτών των πόρων και δεν δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για διεύρυνση της παραγωγής και των εξαγωγών μας σε αντιστοιχία με το καταναλωτικό μας πρότυπο.

Το ερώτημα δεν είναι αν θα πρέπει να δανειζόμαστε ή όχι γιατί η απάντηση σ' αυτό είναι ότι αναγκαστικά θα πρέπει, αλλά πόσο μπορούμε να δανειστούμε ώστε να μη δημιουργηθούν στο μέλλον προβλήματα δανειοληπτικής ικανότητας. Η απάντηση σ' αυτό το κρίσιμο ερώτημα είναι περίπου αυτή:

Εξαρτάται από το πόσο γρήγορα μπορούν να αυξηθούν οι εξαγωγές μας και οι συναλλαγματικές μας εισπράξεις στο μέλλον σε σχέση με το κόστος, δηλαδή τους τόκους, των εξωτερικών μας δανείων, ώστε να μπορέσουμε άνετα να αποπληρώσουμε το χρέος μας. Με δεδομένα τα πραγματικά επιτόκια που ισχύουν διεθνώς, ο ρυθμός αύξησης των συναλλαγματικών μας εισπράξεων από αγαθά και υπηρεσίες πρέπει να ξεπερνάει το 7%. Αυτό το 'χαμε πετύχει την περίοδο 1983 - 1984.

Αλλά αυτό μας ξαναφέρει στο θέμα της ανάπτυξης. Το κρίσιμο ερώτημα λοιπόν και για τη ριζική αντιμετώπιση του εξωτερικού χρέους είναι πόσο γρήγορα μπορούμε να αυξήσουμε τις συναλλαγματικές μας εισπράξεις, μέσα από την προώθηση των εξαγωγών, στη βάση ενός συντονισμένου προγράμματος διεύρυνσης της αγροτικής και βιομηχανικής παραγωγής και της εξαγωγικής δραστηριότητας.

— Έχει τονισθεί και από υπεύθυνα χείλη, ότι καταναλώνουμε περισσότερο από ό,τι παράγουμε, γ' αυτό αυξάνεται ο εξωτερικός μας δανεισμός.

● Αυτό δεν είναι ακριβές. Τα ελληνικά νοικοκυριά δεν ξοδεύουν ολόκληρο το εισόδημά τους. Αντίθετα, αποταμιεύουν ένα σημαντικό ποσοστό του εισοδήματός τους. Αλλά και αν πάρουμε ολόκληρη την Οικονομία, πάλι η κατανάλωση — ιδιωτική και Δημόσια — είναι κάτω από το επίπεδο της εθνικής παραγωγής. Είναι ακριβές να λέμε, ότι οι εθνικές μας αποταμιεύσεις δεν επαρκούν να καλύψουν το σύνολο των επενδύσεων μας και η διαφορά καλύπτεται από εξωτερικό δανεισμό. Θα ήταν τρομερό σφάλμα να εμφορήσουμε ένα αίσθημα ενοχής και ηττοπάθειας στον Έλληνα πολίτη. Καταναλώνει πολύ λιγότερα από τους άλλους λαούς της Ευρώπης και έχει πολλές και ακάλυπτες ανάγκες. Αυτό

που πρέπει να πούμε — και εδώ είναι η αλήθεια — είναι ότι παράγουμε πολύ λιγότερα απ' ό,τι θα μπορούσαμε, αλλά αυτή η πρόταση μας βγάζει από την ηττοπάθεια της «σταθεροποίησης», στον αισιόδοξο δρόμο της ανάπτυξης της διεύρυνσης της παραγωγής και της παραγωγικότητας.

— Δηλαδή εσείς δεν βλέπετε προβλήματα εξωτερικού δανεισμού αν ακολουθηθεί μια αναπτυξιακή πολιτική;

● Όχι δεν βλέπω κανένα πρόβλημα. Υπάρχει πάντα διάθεση χρηματοδότησης αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Εδώ όμως θα ήθελα παρενθετικά, να αναφερθώ σε ένα συναφές θέμα που σπάνια συζητιέται σε οικονομικά πλαίσια και που αφορά τον εξωτερικό μας δανεισμό για την Εθνική μας Αμυνα.

Η Κυβέρνηση, που πραγματικά αντιμετωπίζει το θέμα της Αμυνας με υπευθυνότητα, πρέπει να πάρει υπόψη της ότι από το 1988 τα τοκοχρεολύσια για το αμυντικό μας χρέος θα αρχίσουν να μας επιβαρύνουν σημαντικά. Πρέπει να αποφευχθεί με κάθε τρόπο η αντιπαράθεση ανάμεσα στην Ανάπτυξη και την Αμυνα όσον αφορά τους εθνικούς πόρους. Χωρίς να θέλω να μπω σ' αυτό το λεπτό θέμα, επιθυμώ μόνο να τονίσω ότι η κάλυψη των αμυντικών μας δαπανών δεν θα μπορούσε να γίνει μέσα από προγράμματα σταθεροποίησης. Θα μπορούσε να γίνει μόνο μετά από μια γρήγορη ανάπτυξη και διεύρυνση της πολεμικής μας βιομηχανίας.

— Είναι όμως σήμερα εφικτό αυτό, δηλαδή η προώθηση ενός τέτοιου προγράμματος διεύρυνσης της παραγωγικής μας βάσης;

● Ουσιαστικά με ρωτάτε αν είναι δυνατή σήμερα η ανάπτυξη στη χώρα μας. Πιστεύω ακράδαντα ότι ναι. Αλλά βασική προϋπόθεση γ' αυτό είναι, όπως είπα και νωρίτερα, η πολιτική βούληση και «πολιτική φερεγγυότητα».

Δεν μπορεί, ν' αλλάξεις συνέχεια τους κανόνες του παιχνιδιού. Δεν μπορείς ν' αρχίσεις προγράμματα και να τα εγκαταλείπεις στη μέση χωρίς εξήγηση και χωρίς απολογισμό. Δεν μπορείς σε μια φάση να προωθείς ένα 5ετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και στην επόμενη να το εγκαταλείπεις. Δεν μπορείς σε τελική ανάλυση να μην σέβεσαι την ιστορία σου, τις αρχές σου, το λόγο σου. Γιατί η ανάπτυξη προϋποθέτει κινητοποίηση όλων: και των παραγωγικών φορέων και πάνω απ' όλα στήριξη από το μαζικό κίνημα. Και αυτά δίνονται μόνο όταν υπάρχει ένα κλίμα βαθιάς εμπιστοσύνης ότι οι κανόνες του παιχνιδιού είναι δοσμένοι και το πρόγραμμα που έχει συμφωνηθεί και εγκριθεί μέσα από δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες θα υλοποιηθεί χωρίς ταλαντεύσεις και πωγυρίσματα.

Γι' αυτό, το πρόβλημα της ανάπτυξης είναι στη βάση του βαθιά πολιτικό. Όταν ξεπεράσουμε τις αδυναμίες αυτές σε πολιτικό επίπεδο, πιστεύω ότι ο δρόμος είναι ανοικτός για να προχωρήσουμε μπουστά ρεαλιστικά, με οργάνωση, δουλειά και φαντασία και να κάνουμε πράξη τα οράματα του λαού μας.

Η υπανάπτυξη

— Αν δεν ακολουθηθεί μια αναπτυξιακή πολιτική, προβλέπετε ότι θα έχουμε οικονομική κρίση το 1987;

● Αυτό είναι το λογικό συμπέρασμα. Δεν νομίζω όμως ότι θα την δούμε αυτήν την οικονομική κρίση, γιατί θα μας προλάβουν οι πολιτικές εξελίξεις. Στα οικονομικά αδιέξοδα η λύση είναι πολιτική.

— Η δήλωσή σας σχετικά με τις δημοτικές εκλογές σημαίνει ότι και εσείς ο ίδιος προβείτε πολιτική λύση μέσα από τις δημοτικές;

● Όχι. Δεν πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τις δημοτικές εκλογές για κομματικές σκοπιμότητες. Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τη δική της πολιτική διάσταση που συνδέεται στενά με την ανάπτυξη.

Η προώθηση της ανάπτυξης δεν είναι μόνο υπόθεση του κράτους, αλλά είναι υπόθεση και της τοπικής κοινωνίας. Αυτή αρθρώνεται και εκφράζεται κύρια μέσα από τους θεσμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο η ουσιαστική και δημοκρατική λειτουργία των θεσμών αυτών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη. Θεσμοί που μπορεί να κινητοποιήσουν τις παραγωγικές δυνάμεις της τοπικής κοινωνίας, να αξιοποιήσουν τις τοπικές παραγωγικές πρωτοβουλίες, να διαμορφώσουν σταδιακά νέους κοινωνικούς συσχετισμούς και παραγωγικές σχέσεις, είναι θεσμοί στη βάση τους αναπτυξιακοί. Αυτή η προβληματική οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στις δημοτικές εκλογές δεν θα πρέπει να κρίνονται μηχανιστικά οι δήμαρχοι και οι κοινοτάρχες από το κόμμα στο οποίο ανήκουν.

Στο πολιτικό επίπεδο συνολικά θα πρέπει να αξιολογείται η αναπτυξιακή στρατηγική και αντίληψη του κάθε πολιτικού φορέα όπως αυτή εκφράζεται με την πολιτική της απέναντι στην τοπική αυτοδιοίκηση. Παράλληλα θα πρέπει να καταξιώνονται με τη λαϊκή ψήφο οι αιρετοί άρχοντες που προωθούν σε τοπικό επίπεδο μια τέτοια αναπτυξιακή αντίληψη.

Συγκεκριμένα πολιτικών δυνάμεων για την προώθηση συγκεκριμένης πρότασης για την τοπική αυτοδιοίκηση και στήριξη ικανού υποψήφιου που εκφράζει αυτή την πρόταση είναι και θεμιτή και σκόπιμη. Δεν προσιωμεί όμως διακομματικό μέτωπο σε επίπεδο εθνικό.

— Τις πολιτικές εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο πότε τις βλέπετε;

● Βλέπω να ωριμάζει στη λαϊκή συνείδηση η άποψη, ότι χρειάζεται κινητοποίηση για να διασωθεί η πρόταση της Αλλαγής και να προχωρήσει η ανάπτυξη στον τόπο μας. Προβλέπω ότι η απουσία αυτή θα βρει την πολιτική της έκφραση μετά τις Δημοτικές εκλογές και θα σταθεί στα δικά της τα πόδια.